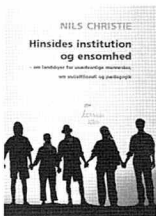

hinsides ensomheden

Nils Christie:

Hinsides institution og ensomhed

– om landsbyer for usædvanlige mennesker,

om socialfilosofi og pædagogik

Klim, 130 sider. Kr. 168,-.

Af Aksel Beldring

Nils Christie, der er professor emeritus i kriminologi ved universitetet i Oslo, har gennem mange år fulgt udviklingen i Norge af landsbyer for usædvanlige mennesker. Landsbyer han ser som brugbare alternativer til meget af den bestående offentlige forsyng og de professionelle tilbud om omsorg og behandling af mennesker, der er udviklingshæmmede eller psykisk syge.

Grundlæggende er opfattelsen, at mange af de tilbud, der af det offentlige – forstået i bred forstand – gives disse mennesker, er for smalle og lidet rummelige til, at der for den enkelte kan leves et rigt socialt liv.

Bogen har to forord af forfatteren. Et fra førsteudgivelsen i 1989 og et fra år 2000, hvor der nu foreligger en dansk udgave oversat af Mette Richter fra Fyns Pædagogseminarium. I det sidste forord skriver forfatteren, at bogen "...handler om et socialt system, hvor man har besluttet sig for at misbillige penge som incitament for arbejde for en persons prestige og værdi...", "Den handler om et socialt system, hvor man har besluttet sig for, at nogle redskaber er farlige for det sociale liv.", "Den handler om et socialt system, hvor man har besluttet sig for, at nogle klassifikationskategorier – fx sindssygdom og retardering – er forstyrrende for det sociale liv og derfor skal undgås".

Så det er ikke en ny bog om livet i *Landsbyer for usædvanlige mennesker*, men en dansk oversættelse fra i år og samtidig nybearbejdelse af forfatteren. Det er en dybdybende bog om mange af de ord, værdier og holdninger den moderne velfærdsstat bruger som argumentation for sine handlinger.

Da jeg var færdig med denne danske udgave sad jeg tilbage med en følelse af, at dette har du oplevet før. Tankerne vendte tilbage til tiden efter ungdomsoprøret og dens følger for det sociale Danmark. Grundlæggelsen af Christiania, til

Det Ny Samfunds oprettelse af lejren i Thy, til de mange pædagogiske kollektiver for børn og unge fx Fjordhøj, Majgården og familiekollektivet Maos-lyst og mange andre, der blev etableret efter ungdomsoprøret. Ikke mindst den efterfølgende bølge af afinstitutionalisering der fulgte både inden for Familien, Særforsorgen, Statshospitalerne og Børne- og ungdomsforsorgen. Desværre fulgte Kriminalforsorgen ikke med, men der kom dog en række åbne institutioner og indførelse af samfundstjeneste som afbigt for lettere kriminelle handlinger.

Hvad var det alle disse pionerer ville? Jeg er ikke sikker på, at de vidste det selv, men inderst inde hos pionererne brændte nok en tro på, at livet kunne leves anderledes. Både ens eget, og ikke mindst det liv de institutionaliserede klienter levede.

Tanken, om at der måtte være en anden måde livet kunne leves på end stræben efter rigdom og status, var den bærende kraft, men det lykkedes aldrig for disse pionerer at frigøre sig fra samfundets bærende normer og dets kommercielle dynamik.

Noget tyder på set i bagklogskabens uklare lys, at de både måtte finde ud af teori og grundlag langs ad vejen samtidig med, at de trådte stier i et uberørt pædagogisk og familiemæssigt landskab. Teorier skulle udvikles af praksis. Det lykkedes sjældent og med tiden er mange blevet nedlagt eller indoptaget i de normales samfund i modsætning til de mange *Landsbyer for usædvanlige mennesker*, der efterhånden er spredt ud over hele verden.

Det teoretiske grundlag her er Rudolf Steiners filosofi og pædagogiske tanker, der igen hviler på Johan Amos Comenius (1592-1670) og efterfølgers pædagogiske ideer. Værdien af dette, at have en tro på og en formuleret holdning til det enkelte menneske og dette menneskes evne til at

indgå i sociale sammenhænge, når det ikke er belagt med bånd og lænker, om hvad der er rigtigt og forkert eller normalt eller unormalt, er åbenlys.

Noget tyder på, at etableringen af *Landsbyer for usædvanlige mennesker*, og det at de gennem driften af dem, har frigjort sig fra både de kommercielle bindinger og ikke mindst opfattelsen af, hvad der er normalt eller unormalt, er til gavn for alle landsbyboere. Hertil kommer, at de åbenbart også har formået at gøre sig så økonomisk frie, at de har kunnet hjælpe med etablering af nye landsbyer ikke mindst i de tidligere østlande.

Trods deres afhængighed af betaling fra det offentlige for en lang række af beboere har de i landsbyerne formået at skabe samfund med større rummelighed for den enkelte og vedkommenhed for hinanden og derigennem skabe grundlaget for en anden form for liv med indhold for alle landsbyens beboere.

Landsbyboeren, det usædvanlige menneske, er en person, der i de normale samfund ville have været institutionaliseret eller boende i beskyttet boform eller egen lejlighed med støtte. Landsbyen derimod bebos også af professionelle uden at disse kan skelnes fra, idet der hverken er rang, titler eller personlig profit tilknyttet livet og dets funktioner i landsbyen.

Det kunne hos os være både den udviklingshæmmede, den psykisk syge, den kriminelle eller anden borger, der har svært ved at klare sig selv, men som i afinstitutionaliseringens ånd efter diagnosticering og behandling er udsat blandt de normale i almene boligkomplekser eller støttede boformer uden at blive assimileret i lokalsamfundet, men alene overladt til sig selv og sin egen ensomhed eller kontakt med værested og professionelle støttepersoner.

Landsbylivet med alle dets krav om medleven og medvirken afslører langt flere ressourcer og facetter hos den enkelte landsbyboer, end det vi oplever hos klienter, der er underlagt den moderne socialforsorg og professionelle omsorg og ikke mindst, hvad det institutionaliserede liv giver mulighed for.

Landsbyen er ikke en kollektiv boform, men en måde at organisere sig, bo på, arbejde sammen om, opleve på og ikke mindst være sammen på og mødes i, der gør at mennesker med vidt forskellige baggrunde for kortere tid eller for hele livet oplever sig selv som nyttige og til gavn for almenvældet.

Romantik og længsel tilbage til de gode

gamle dage kunne være drivkraften, men det er det ikke. Der er ikke tale om maskinstorme, modstandere af tekniske fremskridt og udvikling, men alene tale om alvorlige overvejelser, når noget nyt skal indføres. Hvad vil det betyde både for landsbyens sociale liv og for den enkelte? Det er ikke kravet om udvikling og normalisering for den enkelte, der er drivkraften, men som tidligere skrevet respekten for det enkelte menneske, dets ressourcer og troen på det fælles menneskelige, der er det bærende.

Jeg siger ikke, at alle underlagt den sociale forsorg og omsorg skal omplantes til nedlagte landsbyer, men bogen rejser en lang række problemstillinger, det er væsentligt professionelle forholder sig til. I det moderne samfund er velfærdsstaten professionaliseret, og dermed også magten til at bestemme langt ad vejen hvor grænserne for både den omsorgsudøvende og modtagende skal være. Det er nødvendigt at dette magtforhold belyses på alle måder ikke mindst, hvor den professionelle hjælp mere og mere udøves i den sociale klients eget hjem og dermed bliver et du-jeg forhold, hvor den modtagne part ikke er en ligeværdig medspiller.

Det er også nødvendigt, at vi i fuld offentlighed får drøftet den moderne sociale klients ensomhedsproblem, hvordan det eventuelt kan løses og om der skal skabes nye former for ghettoer i positiv forstand, hvor livet for den enkelte får en anden mening og indhold.

Det er også nødvendigt at vi forholder os til det bastante krav om udvikling på alle de sociale områder. Måske er der en lang række borgere, der bare skal have lov til at leve livet i deres eget tempo og med de ressourcer, de nu har, men det kan godt være at vi skal give dem nogle andre muligheder at udspille dette liv i.

Jeg kan varmt anbefale bogen til studie, refleksion og handling for både studerende, professionelle omsorgsudøvere, administratører, teknokrater, bureaukrater og ikke mindst politiske beslutningstagere.

Der er behov for, at der gives plads, tid og rum for at diskutere den moderne velfærdsstats krise i forhold til det enkelte menneske/borger.

I en sådan debat vil bogen være et værdifuldt redskab.

Aksel Beldring er konsulent, Institut til forståelse af usædvanlige mennesker: ab-consult@mail.tele.dk